По конфіскаті — другий наклад.

Ч. 46 (10.429). Львів, неділя 1. березня 1925. Почтову належитість оплачено гуртом. Рік XLIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОПУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10. II. пов. Конто почт. щад. 143.322. Адреса для телеграм: „Діло" Львів. Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·20 зл. ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунія 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації. ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 17 сот.

Видає ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО" Начальний редактор д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ

Квестія істнування.

„Справа окраїн є справою великодержавного становища Польщі — якщо взагалі не питанням істнування Польщі". Такий погляд є сьогодня пануючим серед польського громадянства, серед польських політичних чинників, це є аксіома польської політики.

В останньому часі проголосив цю аксіому краківський „Час", один з найтверезіїших органів польської політичної думки, консервативний орган, що вмів і мав відвагу час до часу з ліберальної точки погляду розглядати наболілу „чужоплемінну" проблему, питання східних „кресів". Очевидно, майже вся польська преса під „кресами" розуміє не цілість українських і білоруських земель під Польщею, тільки ту частину національно-непольської території, 1) яка простягається на схід від лінії Кервона і 2) яка припала Польщі від СРСР. на основі ризького трактату, а яка передтим входила в склад царської імперії. Таким чином поза поняттям „кресів" в польському розумінні находиться Сх. Галичина, якої правно-державне становище до 15. березня 1923 було відмінне від такогож становища инших східних земель.

Зайвим було би доказувати, що таке відмінне трактування національної території одного народу, в даному випадку українського, є зовсім неправильне і тенденційне. Ясно, що через те Сх. Галичина не хоче за всяку ціну впрошуватися до „кресової" шуфлядки.

Тільки три воєвідства (станиславівське, тернопільське і волинське) є українськими щодо складу населення; поліське і львівське через спеціяльну адміністраційну геометрію є мішане (перше білорусько-українське, друге українсько-польське, а вкінці великі українсько-національні простори з переважаючою українською більшістю (Лемківщина, Холмщина й Підляша) є дочіплені до польської етнографічної території (до краківського і люблинського воєвідства). Так само томіші язикові закони для „кресів", закони поки-що взагалі теоретичні, в иншому обсязі мають приноровлення в Сх. Галичині, в иншому на Волині, а зовсім не обіймають собою Лемківщини, Холмщини й Підляша.

Очевидно, загрозою в тому розумінні, що так легко проковтнути, як собі на початку представляли цю справу польські публіцисти і польські державні мужі.

Краківський „Час" зупиняється над останніми розбіжностями у варшавському кабінеті на тему „кресів", беручи привід до своєї застанови з відомого обіжника про посольські віча віцемін. Смульского і тієї бурі в склянці води, яка заварилася між мін. Ратайским і Смульским

Ст. Тугутом.

Противенство поглядів основується не на цьому епізоді, але має свій корінь у поставі до „кресів" поодиноких політичних чинників в кабінеті і соймі

„Той спір — пише „Час" — випливає на верх кожної хвилі — чи то, коли йде про язикові закони для окраїн, ухвалені в принціпі, але ще не введені в життя; чи то, коли йде про уодностайнення адміністраційного законодавства для окраїн з праводавством для решти польських земель; чи то, коли йде про питання українського університету і його осідку; чи то, коли йде про квестії парцеляції і земельної реформи; чи то, коли йде про заведення виїнняткового положення; чи то, коли йде про церковні відносини на сході, а головно відношення до православної церкви, досі невирішені ніяким ясним й вичерпуючим законом".

Отже постійні вагання, які мають, по думці краківських політиків, своє джерело виключно тільки в розбіжности поглядів. Бо одна частина польської політикерії

„боронить ідеї польонізування окраїн і нетолерування там ніякого національного руху поза польським, думаючи, що тим чином найсильніше звяжеться окраїни з польськими корінними землями".

Друга частина тієїж політикерії

„змагає до рівноправности українського елементу з польським, запевнення йому тієї самої міри культурної, правної охорони, релігійної і політичної свободи, вкінці перестерігання супроти нього язвайтісійшої легальности, — думаючи, що той шлях веде до найкращого обєднання окраїн з Польщею, угрунтування польського впливу раз на все і добуття для нашої окраїнної політики прихильної піддержки заграниці".

Такі є провідні тенденції польської „кресової" політики, але тільки в теорії. Фактично тріюмфує тільки суто-польонізаційна акція у всіх ділянках „кресового" життя.

Краківські політики пішли вже так далеко, що формально не заявляються за ніякою з цих напрямних, а бажають лише одного, щоби припинилося вагання, себ-то щоби у всій своїй величі затріюмфував польонізаційний курс та ще поширився поліцейський режім. Бо тільки тоді „безсильна Польща без окраїн" угрунтує своє великодержавне становище і своє істнування.

Ось у чому міститься квестія істнування

Закарпатська Україна.

(ЗМАГАННЯ ДО КОНСОЛІДАЦІЇ. — ФУЗІЯ КООПЕРАТИВНИХ СОЮЗІВ. — ЗБЛИЖЕННЯ „ХЛІБОРОБІВ" І „АҐРАРНИКІВ". — „РУСЬКА НИВА". — „РУСЬКЕ ПЕДАГОГИЧНЕ Т-ВО". — „ПРОСВІТА". — НАПАСТИ НА ЕМІҐРАЦІЮ. „PODKARPATSKE HLASY").

Ужгород, 25. лютого 1925.

Чеські урядові чинники досі не можуть забути поразки, яку вони потерпіли підчас минулорічних парляментських виборів на Закарпатській Україні, де переважаючу більшість голосів здобули комуністи. В 1926 році кінчиться шестилітній період чеськословацького парляменту і прийдуть нові вибори також і на Закарпатті. Тому й не дивно, що влада приготовляється до них заздалегідь. Ці приготування полягають передусім на змаганні створити із численних тутешніх т. зв. руських партій одну славянську групу, на якій влада могла би опертися. Дотепер це не вдавалося, головно з тої причини, що самі чеські партії зводили між собою завзяту боротьбу за карпаторуські душі. Кожна чеська партія старалася зєднати для себе якнайбільше членів з поміж тутешніх Українців і самі счиняли та піддержували завзяту міжпартійну боротьбу, замісць мати передовсім загально-славянський інтерес на увазі. Цей стан тревкє донині, так, що на політичному ґрунті консолідації покищо не видно.

Натомісць зроблено початок обєднання двох найбільших руських партій на ґрунті кооперативному. Дня 10. лютого ц. р. переведено фузію двох кооперативних союзів, ужгородського, який був в руках партії хліборобської (Бращайко—Волошин) і мукачівського, який був для конкуренції першому оснований партією аґрарною (Камінський). В новому „Краєвому дружественному Союзі в Ужгороді" і в Пряшеві заступлені хлібороби 5-ма, а аґрарники 6-ма членами. На технічного директора того союза запропонувала хліборобська партія Василя Струка, який має перейти туди з Підкарпатського банку.

В Ужгороді говориться тепер про можливість зближення хліборобської партії з аґрарною, а навіть про їх обєднання. Як відомо, ділить їх лише відмінне становище в язиковому питанню: хлібороби є народовцями і держаться народньої, т. зв. української літературної мови, а аґрарники хиляються між місцевим говором і великоруською літературною мовою. Тепер їхні діячі й керманичі мають заявити, що аґрарники є партією клясовою і питання культурні та язикові для них другорядні. Це дало би можливість зближення обох згаданих партій, а рівночасно можливість культурної співпраці для української еміґрації з аґрарною партією.

Незалежно від балачок про зближення хліборобської партії з аґрарною, перша має намір відновити свій орган „Руська Нива", яка від виборів припинилася, але від березня має знов появлятись як тижневик.

Під кінець минулого року зорганізувало тутешнє учительство під проводом найбільше заслуженого педагога А. Волошина — Руське Педагогічне Товариство, яке почало видавати педагогічний місячник „Подкарпатська Русь", що появиться на днях. Окрім цього почало Т-во друкувати цілий ряд учебників для середніх і народніх шкіл.

Зате ужгородська „Просвіта" в своїй так плодотворній діяльности трохи спинилася, головно через недостачу матеріяльних засобів. Безнастанні пькування галицьких кацапів і ними здезорієнтованих Чехів зробили своє: Т-ву обмежено урядові субвенції, так що воно бореться з фінансовими недоборами а її театрові грозить розвал. Не дивлячись на це, Т-во постановило видавати свій орган, місячник „Наука", господарсько-науковий часопис для народа".

Незавидна є доля нашої еміґрації на Закарпатті. Нашим людям роблять ріжні прикрости місцеві Мадяри і Жиди, які ненавидять їх, як піонірів славянської культури на

Red. czas. „Dilo" we Lwowie. Pr. 134/25. W imieniu Rzeczypospolitej Polskiej! Sąd okręgowy karny orzekł na wniosek Prokuratury przy tymże Sądzie, jako Trybunał Prasowy we Lwowie, że treść artykułu, umieszczonego w czasopiśmie „Dilo" Nr. 42 (10.425) z dnia 25. II. 1925, w artykułach pod tytułem 1) „Zahroza myru" ustęp między słowami: ta organizacij... a: A szczo najbilszoju. 2) „Miżnarodnij kongres u sprawi reformy karnoi systemy ta wirnyć" wyrażenie po słowach: uniwersytety w Prazi... do końca artykułu zawiera znamiona ad 1) zbrodni z § 65a) uk., ad 2) wyst. z § 298 uk. uznał dokonaną 24.II. 1925 konfiskatę za usprawiedliwioną i zarządził zniszczenie całego nakładu i wydał w myśl § 493 p. k. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowego. Zarazem wydał nakaz odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w § 21. ust. druk. z 17. grudnia 1863 Dz. p. p. Nr. 6 ex 1863 t. j. zasądzenie za przekroczenie na grzywnę do 400 zł. p. Lwów dnia 25. lutego 1925 r.

(Підпис нечиткий).

Закарпатті. Та це ще можна зрозуміти, але найновійшого агресивного наступу одної непочитальної групи Чехів, які видають тижневик „Podkarpatské Hlasy“ в Ужгороді ніяк не можна зрозуміти. Ця група Чехів проголосила гасло безпардонної чехізації Закарпатської України, переміни руських шкіл на чеські, позакривання руських товариств театру і т. д., а передовсім жадає прогнання всіх емігрантів, особливо Галичан, бо ті будуть на перешкоді у переведенні цих плянів. З тією метою згадана газетка кидає на безборонних емігрантів ріжні калюмнії, або просто денунціює їх, як антидержавний елемент.

Забули ці чеські фашисти, що міліони їх братії живе на чужині, а сотки тисяч на нашій Волині, Поділлю, Херсонщині, Кубані і ніхто їм не видирає смачного куска хліба з горла.

Думаємо, що все таки не всі Чехи це забули і не всі погоджуються з тактикою ужгородських шовіністів, а особливо владні чинники думають про ролі української еміграції на Закарпатті інакше. Кс.

Хто досі не прислав ще коляди на „Рідну Школу“ — зробить це негайно, бо инакше не буде поміщений у виказі коляди на „Рідну Школу“, який Головна Управа УПТ-ва на днях складає по громадам і повітам і оголосить у часописах. — Секція „Рідна Школа“ УПТ-ва, Ринок 10. II. пов.

Орієнтація на Німеччину?

З настроїв французької політики.

Незначний епізод: бенкет улаштований для привіту двох визначних французьких діячів Кайо та Мальві, які на протязі останніх літ лишилися поза скобками суспільного життя — дав привід европейській пресі до далекосяжних політичних міркувань. Бувший президент міністр Кайо був засуджений за державну зраду, а саме за необачне виявлення Німеччині дечого зі стратегічних плянів Франції; посол Мальві за зносини з танцюристкою, яка, як виявилось, була німецьким шпигуном.

Нині, шляхом амнестії, оба вони вернулись до своїх громадянських прав. На бенкеті „Ліги оборони прав людини“ Кайо виголосив довгу промову, яку можна вважати цілою політичною програмою: він протиставив націоналістичній Франції — Францію радикальну, з перспективами справді европейської політики. Звертав увагу на дотеперішні основні похибки, почінаючи від версальського трактату, який не виправдав своїх великих надій на величезну воєнну контрибуцію. Наївні сподівання, що Німеччина покриє всі французькі воєнні втрати, довели Францію майже до економічної руїни. Нерозумною була опозиція Франції супроти англійських оферт у 1923 р. щодо сплати воєнних довгів. Єдиним виходом із ситуації є повне порозуміння з Німеччиною, спільна політика з головними англійськими напрямками. Кайо підкреслював вагу державної ощадности, боротьби з партійними інтересами, безмежного авторитету аж до сильної диктаторської руки включно.

З огляду на те, що дотеперішні успіхи політики Ерріо не є дуже великі, — що ні порозуміння з Англією, ні з Німеччиною, ні сплати довгів не осягнено — гостра критика дотеперішної політичної ідеольогії найшла чималий відгомін. Деякі органи англійської преси кажуть про можливість приходу Кайо до влади. Дарма, що важко передбачити, хто стане при кермі Франції по димісії Ерріо, нема сумніву, що в нинішній французькій атмосфері почуваються подуви прихильні для порозуміння з Німеччиною на зовсім нових основах, ніж це було можливе ще рік-два раніше. Увага, яку присвячують останньому виступові Кайо має більше значіння як ознака цих нових почувів, ніж як підстава до висновків, що Кайо справді є тим, хто має надати новий напрям трохи розколиханому французькому кораблеві.

Такі буцімто спеціяльні факти чисто-внутрішньої французької політики треба розглядати зі становища нових течій, що пронизують европейське море, закаламучене кровою останньої війни та суспільними землетрусами.

У. С. Р. Р.

Революційна „законність“.

На Всеукраїнській нараді в справі радянського будівництва, народній комісар судівництва і державний прокурор України Скрипник мав доклад про „революційну законність на селі“, в якім між иньшим сказав, що хоч закони, які видає радянська влада, цілком забезпечують економічний і культурний розвиток населення, але окремі агенти радянської влади, яким доручено здійснювати ці закони, часто густо їх порушують, завдаючи шкоду робітникам та селянам“. Деякі робітники не позбулися звички робити, як їм забагнеться, а такі вчинки спричинюються до сваволі і це загрожує „зірвати змичку між містом і селом“.

Мабуть цеї сваволі найбільше йде від вищих представників радянської влади, бо Скрипник каже, що „ми, представники влади, повинні навчитися додержуватися законів, а потім уже ставити такі вимоги населенню“.

Але чи може бути заведена якабудь законність у країні, де головною фактичною владою невідповідальний юридично чинник, політична партія? Чи може бути заведена законність у країні, де політика цеї партії довела ціле населення до страшного убожества, виплекала цілі маси людей убийників, злодіїв? На жаль, на нараді про радянське будівництво про ці справи не говорилося.

МИХАЙЛО ПОСАЦЬКИЙ. 6)

23 дні лодкою на морі.

Кальмар-Штокгольм. Шукаючи шляху...

В суботу рано виплили ми в напрямі до Кальмару. По дорозі стрінули ми яхт, на якому товариство, зложене з 6 осіб, але самих мущин, плило з Гамбурга до Карльскрони. Вода була спокійна, день був дуже горячий. Ми всі перебралися в купелеві костюми і в них були ми цілий день на покладі. Пані Трентовіч, яка крім своєї рідної німецької мови, володіла так само добре ще мовою французькою, польською і російською, оповідала безліч анекдот, здебільша з російського життя і всіх нас бавила своєю веселістю. Вона на приказ капітана з самого початку була нареченою другого керманича пана Еверса. І справді: з жарту мало не зробилася правда. Наскільки не була в товаристві пані Тешнер, горнулася негайно до пана Еверса; коли він був при кермі, то вона сідала йому у ніг, а як було зимно, обвивала їх коцом чи кожухом, або посилала його спати, а сама сідала до керми, бо мистецтва кермування ми небавком всі вивчилися крім пані Любінської, яка взагалі троха оподалік трималася від нас. Пані Трентовіч, що походила зі шляхецького курляндського роду і визначалася незвичайною інтелігенцією та ніжністю, імпонувала — за диво! — велика фізична сила пана Еверса і його бистрий зір. Ми через льорнету не бачили того, що він самими очима. Попри панію Трентовіч ще ми мали другого з синьою кров'ю, студента Ваннова. Його родина, як він казав, виводила свій початок від російських князів. Худощавий з довгим носом мав то до себе, що неввинно говорив. Капітан йому запрокольовував, що коли має такий здоровий жолудок, як язик, то ніколи не умре. Зрештою всі ми його дуже любили, бо був як дитина і його говорення всім було приємне.

Вряди-годи спускалися ми на линві до води, де пан Ваннов показував свої дійсно еквілібристичні штуки.

В неділю в полудне причалили ми до поважного Кальмару, містечка з якими 14.000 населення. Це містечко знане в історії Скандинавії тим, що там в р. 1397 заключено тзв. кальмарську унію, силою якої всі три держави: Швеція, Данія і Норвегія зєднались в одну державу. Там ми перебули через полудне, яке використали на звидження величезного кальмарського замку, який знімається над самим морем, так, що хвилі все бють об його підніжжя. Замок той походить з XI. століття і в ньому перехована вся обстановка приватного мешкання королів. Ненарушена навіть стоїть піч, окопчена саджею і димом ще з того часу. Находиться в замку також музей, який ми звиділи, а в якім між иншим зацікавила нас перехована лодка, одна з тих лодок, на яких Нормани пускалися сміливо у далекі заморські краї.

Ввечір виплили ми з курсом просто до Штокгольму. Мали тоді ми щастя оглядати одну з тих ночей, які є такі характеристичні для півночі. На небі було видно місяць якогось темнорожевого кольору, на зразі колеса, але якоїсь нефоремної брили. Здавався нам так близько, що хотілося крикнути до нього, чи звідтам хто не відізветься до нас. По протилежній стороні неба смуги хмар, на яких гралися світляні пружки в найріжнороднійших колірах, з безліччю відтінків. Всі ті колірои відбивалися в темній полискуючій глязурі спокійного моря, яким тоді не ворухнув ні легіт вітру. Тиша, якась понурість, суворість місяця, темнота, яку розливало море наоколо себе, а серед тої темноти гра колірів і місячного світла, це все зливалося разом в якусь таку чудово маєстатичну гармонію, що всі мовчки, зі скупленням духа сиділи і не сміли навіть з місця рушитися, щоби необережним шелестом не перервати святочного настрою. Ми почували себе близькими безконечности, совершенства, ми почували, що з нас зсунулася земська поволока, ми пили тоді з чаші забуття... Коли по якімсь часі хмари покрили ціле небо, а місяць сховався і це явище щезло, ми ще довго не могли очуняти, нічого до себе не говорили і кожний з нас потонув в роздумуванні над тим, що бачив.

Дорога спочатку вела кальмарським проливом між самою Швецією ліворуч і островом Öland праворуч. Час сходив на гутірці, їдженню, на купелі, а по найбільшій части кожний клався горілиць на покладі і так задивлений в небо, в море і в безмежну далечінь перед собою давав себе колисати лодці. Їли, спали — коли хотіли. Ріжниці між днем і ніччю не було. Нераз пили ми каву (очевидно без цукру, солодка на воді не смакує) в полудне, а їли мясо, ковбасу, хліб з маслом уночі або раненько, при сході сонця: це все залежало від примх вітру і води.

У вівторок ранесенько приплили ми до острова Landsort і тут ми заблукались. Ми мали водну шведську мапу, а підручник до мореплавства німецький і якось це одно з другим не згоджувалося. Ми кружляли три рази наоколо того острову, чи не побачимо де якийсь корабель або лодку, щоби звідатися про дальшу дорогу; нічого ми не стрінули. Що робити? Ми радили взяти курс трохи праворуч; тобто на повнійше море, бо це певна дорога. Але наш капітан, якого відвага щойно тоді вповні виявилася, вибрав дорогу навпрямець, коротшу, але небезпечну.

Пливемо так до дві години, стрічаємо лоцмана*) на моторовій лодці. Ми з ним знеслись і він нам негайно казав вертатись до Landsort, звідки ми перед двома годинами виплили, але цілком иншим шляхом, бо цим, яким ми плили, то, каже, видко нас Бог провадив. Відтак описав нам, який маємо взяти курс на дальше. Почали ми вертатись згідно з його вказівками, ми на давнє місце і дісталися туди щойно вечером. Звідтам плили ми дальше новою дорогою. Вночі наїхали ми на острів Jungfrau і мало що не розбилися. Завчасу капітан зорієнтувався в темноті — навернув лодкою і оминув катастрофи. А вже тільки на волос бракувало, щоби ми ударили дном об скелистий беріг.

(Продовження буде.)

---

*) Лоцмани це державою утримувані моряки, які вказують чужим лодкам дорогу по морі в своїй території. За це їм платиться невеличку належитість.

На соймовій арені.

Інтерпеляції та внесни:

1. Посла Томи Приступи в справі незаконного вривання залізничними дирекціями платень залізничникам.

2. Внесок посла Якова Войтюка в справі забезпечення робітничої молоді на випадок безробіття. У внеску домагається внескодавець з товаришами, щоби лання закону з 18. липня 1924 р. про забезпеку на випадок безробіття поширити на всіх фізичних і бюрових робітників без ріжниці віку та пола, щоби для молодих робітників утворити окремі державні фахові школи, які уможливили би молоді відбувати практику і в часі безробіття.

3. Внесок посла Войтюка в справі зміни закону про обовязкове забезпечування від недуги. Внескодавець домагається внести до того закону такий додаток: Активне й пасивне виборче право мають всі забезпечені без ріжниці пола та віку.

4. Посол Скрипа промовляв у соймі дня 24. лютого 1925 р. в справі приверненння відпочинкових днів, скасованих розпорядком президента.

5. Посол Войтюк промовляв у справі робітничих відпусток (урльопів.)

6. Посол Пащук промовляв дня 25. лютого на пленумі сойму проти податкових тягарів і проти пропонованої скарбовою комісією новелі до закону про державний доходовий податок. Іменем комуністичної фракції поставив пос. Пащук внесок, щоби уряд обробив на протязі одного місяця новий законопроєкт про доходовий податок, опертий на засаді цілковитого звільнення від того податку всіх категорій наємних робітників, приватних і державних бюрових робітників, халупників і всіх селян, що опирають свою господарку на своїй праці і своєї родини.

По широкому світі.

Премієр Грабскі від кількох днів хорий. Його заступає міністер Тугут. До Женеви виїздит міністер заграничних справ Скшинські, його теж буде заступати Тугут.

Між Чічеріном і японським міністром закордонних справ прийшло до виміни ґратуляційних телеграм з нагоди ратифікації японсько-радянського договору.

Троцький наіменований на радянського уповноваженого посла в Японії. По відомостям преси японський уряд дуже гарний, що те становище має заняти Троцький.

Америка, по інформаціям з Москви, стала на шлях реального підготування до визнання СРСР. Уряд Зединених Держав має вислати до СРСР численну комісію, зложену з політичних, фінансових і економічних авторитетів, які на місці займуться досліджуванням сучасних життєвих і господарських умовин. На підставі зібраних матеріялів комісія вироботить докладно умовини, на яких наступить визнання. Сформування комісії наступить з початком березня. Візьме в ній участь і сенатор Борат.

В Кронштадті розстріляно пятьох моряків, що підготовляли повстання, а між ними двох комуністів.

Польща матиме тепер при Лізі Націй сталого резидента в характері уповноваженого міністра. Резидентом буде Каєтан Моравскі. Президент підписав уже навіть номінаційний декрет.

В Оломунці почалися між Польщею та Чехословаччиною переговори в справі заключення залізно-дорожної конвенції.

В Женеві підписано протокол другої міжнародньої конференції по боротьбі з наркотиками.

Еспанська директорія затвердила закон про скорочення речинця військової служби до двох літ.

Між Грецією та Францією підписано договір, силою якого французький генерал Жірар приступить до реорганізації грецької армії.

Памятаймо! Рідна Школа — це народна фортеця, це певний захист у добі лихоліття!

ОСТАННІ ВІСТИ.

Румунсько-німецький конфлікт.

Справоздавцеві „Берл. Тбл." заявив рум. посол, що сподіється, що Німеччина не приневолить рум. уряд до санкції, котра не відповідала би інтересам обох держав і довела би до зірвання екон. взаємин між Румунією й Німеччиною. Офіціяльні нім. кола заявляють, що згідно з льондонським протоколом німецькі зобовязання мають міститися в рямцях буджету і Німеччина поза буджетом не є обовязана до ніяких платностей союзникам. Тому німецький уряд віддав справу рум. платностей до полагоди комісії відшкодувань. Тепер комісія ця має розглянути можливість нім. уступок у рямцях пляну Дов'са.

Кроваві бої в Трансйорданії.

З Єрусалима звідомляють, що 10-тисячна армія Вагабітів заатакувала Трансйорданію. Прийшло до нагальних боїв. Було вбитих і ранених яких 1000 люда.

Хочуть чи не хочуть Троцького?

Льондонські часописи звідомляють, що японський уряд заявив урядові СРСР., що іменування Троцького японським амбасадором стрінеться зі спротивом з японського боку.

Зал. катастрофа в Югославії.

Підчас залізн. катастрофи між Загребом і Петроварадином з під розторощених возів добули 17 трупів і 13 ранених.

Повстання Курдів — Мобілізація в Туреччині.

Турецький уряд оголосив частинну мобілізацію і покликав усіх офіцирів резерви. Урядові війська відібрали осідок команди корпусу в Джарбекір. Кіннота Курдів здобула була його в середу після завзятого бою. Турецький уряд запевняє, що до 10 днів наспіють більші транспорти військ на місце і здавлять повстання. Турецький уряд признає, що в вілаєтах Курдистану, з 2 міл. населенням, утратив авторітет. Поліція й військо перейшли на сторону повстанців і віддали їм воєнні засоби. В Ангорі оповідають, що повстання в Курдистані викликали турецькі монархісти, прогнані з краю. Вони шляхом на Мосуль вернули до Царгорода. Повстанці йдуть у бій із прапорами, з виписаними з корану стрічками. Тому урядові війська не хочуть острілювати повстанців.

Буджетова провізорія.

27. II. на пленум польського сойму розглядали буджетову провізорію для уряду Грабского на 2 місяці. „Пяст" поставив внесення, щоби до буджету вставити 25 міл. зол. на засіви. Віцемін. скарбу спротивився цьому. Український і білоруський клюб поставили внесення на відкинення бюдж. провізорії. За внесенням були всі нац. меншости і Визволеннє. Провізорію прийнято.

Землетрус у Любляні.

„Трєпост" звідомляє, що в Любляні відчули 27. II. вранці землетрус, який тривав три секунди.

Шкільний плебісцит.

Заборона відчиту про шкільні закони.

Виділ Читальні „Просвіти" в Печеніжині постановив уладити дня 22. лютого 1925 в Печеніжині, у своїй хаті, відчит: „Про „кресові" шкільні закони".

Научений досвідом, що печеніжинське староство жадає предложення тексту кожного відчиту, кожної декламації та пісні, рішив згаданий виділ, щоб проминути евентуальних скреслень або й заборони, що відчит має полягати на відчитанню статті В. Целевича поміщеної в чч. 7—10 „Нового Часу". Тому й Виділ написав у своїй просьбі про дозвіл на той відчит, що текст відчиту творить несконфіскована стаття В. Целевича, надрукована в ч. 7. до 10. львівської газети „Новий Час" з року 1925 „Про шкільні кресові закони" і ці числа згаданої газети долучив до просьби. Виділ був певний, що тут заборона відчиту хіба виключена, бож його текст перейшов вже прокураторську цензуру, тай врештою заборона була би абсурдом, бо й так кожний може собі цю статтю прочитати в газеті.

Тимчасом на своє превелике здивування одержав Виділ на свою згадану просьбу дня 21|2 1925 ось таку відповідь:

Starostwo w Peczeniżynie l. 1148|2 1925. Peczeniżyn dnia 21. lutego 1925. Do zarządu Towarzystwa czytelni „Proświty" na ręce P. Michała Oenyka w Peczeniżynie.

Zgłoszenie de praes. l. 4148|?|25 z 20|2 1925 o odbyć się mającym w dniu 22|2 1925 odczycie na temat „Kresowe szkolnictwo" nie może Starostwo przyjąć do wiadomości, ponieważ w zgłoszeniu nie zapodano nazwiska osoby prelegenta, a tem samem Starostwo nie ma dołączonej gwarancji, że wspomniany odczyt nie będzie nadużyty dla celów agitacyjnych.

W obec tego wzywam P. T. do zapodania nazwiska prelegenta oraz terminu, w którym odczyt ten miałby mieć miejsce, gdyż dnia 22. II. 1925 wobec powyższych braków nie może on się odbyć. Starosta. Wz. D-r Kaczkowski.

От і винайшов причину заборони. Імя прелеґента можнаб було ще 21. II. подати, але щож: в забороні сказано a priori, що дня 22. II. відчит відбутися не може. Ба, що більше, п. Качковскі безправно задержав собі згадані числа „Нового часу" і не вважаючи на жадання Виділу не хотів звернути їх. У своїй ревности староста навіть заголовок відчиту покрутив, бо в просьбі стояло виразно: „Про шкільні кресові закони" а він зробив із нього „kresowe szkolnictwo", маючи таким робом кращу підставу для заборони відчиту. Очевидно, що Виділ не дав себе стероризувати такою шиканою і не зрезиґнував з відчиту.

Жертвенність на „Рідну Школу".

Січень 1925 р.

„Рідна Школа" тільки тоді може сповнити вложений на неї обовязок супроти молодого покоління, коли весь український загал постійно складатиме на „Рідну Школу" добровільні датки що найменше у висоті 1 проц. доходового податку.

Ті датки не повинні зменшитися також в днях установлених всіми українськими центральними краєвими організаціями, як дні „Рідної Школи" (коляда, писанка і т. п.). Як українська суспільність сповнила цей свій постійний обовязок супроти „Рідної Школи", показує пониший виказ жертв на „Рідну Школу" за місяць січень 1925 р. по повітах Східної Галичини, Волині та Польщі.

Ч. пор.	Повіт:	Число громад	З кожно громад	Вплинуло До Каси Гол. Упр. У. П. Т.	До Каси Кружків У. П. Т.
1.	Львів-місто	1	1	2.519·16	1.009·84
2.	Перемишль	123	29	219·0	1.114·67
3.	Стрий	53	1	62·30	797·33
4.	Коломия	58	24	10·00	717·63
5.	Калуш	69	4	90·60	903·41
6.	Бережани	74	1	21·00	448·42
7.	Городок яг.	70	22		441·08
8.	Львів-повіт	131	20	297·61	
9.	Копичинці	53	2	1.00	
10.	Бучач	87	4	272·35	
11.	Рава Руська	73	8	255·22	
12.	Чортків	44	5	38·45	172·98
13.	Снятин	41	3	70·00	189·41
14.	Богородчани	37	2	205·70	
15.	Надвірна	33	3	189·20	
16.	Бібрка	91	4	182·08	
17.	Рогатин	100	3	68·00	105·82
18.	Броди	79	12		163·09
19.	Косів	42	1	148·00	
20.	Жовква	75	8	141·50	
21.	Ст. Самбір	56	4	116·70	
22.	Любачів	66	3	94·00	
23.	Скалат	64	6	92·00	
24.	Підгайці	64	8	89·61	
25.	Перемишляни	65	8	89·00	
26.	Тернопіль	82	6	80·32	
27.	Зборів	53	5	74·50	
28.	Заліщики	57	3	74·48	
29.	Сколе	51	5	77·60	
30.	Камінка стр.	63	5	71·00	
31.	Товмач	64	8	69·60	
32.	Сокаль	101	3	66·00	
33.	Теребовля	43	4	66·00	
34.	Станиславів	75	6	63·00	
35.	Дрогобич	79	5	68·50	
36.	Печеніжин	69	3	67·20	
37.	Сянік	130	6	59·78	
38.	Турка	74	6	59·70	
39.	Борщів	75	2	56·56	
40.	Добромиль	96	3	51·00	
41.	Збараж	60	3	49·00	
42.	Мостиска	78	4	49·00	
43.	Рудки	70	4	48·00	
44.	Самбір	87	5	44·00	
45.	Березів	56	4	41.85	
46.	Печеніжин	22	4	39·82	
47.	Ярослав	109	4	36·84	
48.	Ліско	154	3	33·00	
49.	Жидачів	74	3	24·31	
50.	Долина	87	1	14·30	
51.	Радехів	56	2	6·00	
52.	Яворів	70	3	5·00	
53.	Золочів	89	1	3·00	
54.	Городенка	50	—		
	Волинь	—	3	8·00	
	Заточені з Польщі		25	698·75	5·958·02
		3·820	325	7.356·61	

З повищого виказу виходить, що супроти суми з попереднього місяця 10.563.11 зл., вплинуло в місяці січни 1925 р. до каси Головної Управи У. П. Т. 7.356.61 зол. себто о 3.206.50 зол. менше. В цьому не вчислена більша сума, що вплинула до каси Головної Управи У. П. Т. титулом коляди на „Рідну Школу".

Виказ з коляди зладжується і буде оголошений окремо по повітах і громадах. Та надзвичайні жертви з нагоди установлених днів на „Рідну Школу" і ріжних загально народніх, родинних чи особистих подій в ніякому разі не повинні впливати на зменшення звичайних 1 проц. добровільних датків, від яких не сміє відмовитися ніяка українська одиниця, інституція, кооператива чи яка инша організація.

Бо лише постійні 1 проц. датки можуть становити тверду преліминарну основу в праці „Українського Педагогічного Товариства". Надіємося, що українське громадянство, українські інституції та організації в найблищих місяцях доповнять залеглости і на будуче постійно сповнятимуть свій обовязок супроти „Рідної Школи".

Секція „Рідна Школа" У. П. Т. у Львові, Ринок ч. 10 II. пов.

ЛІКВІДАЦІЙНИЙ ЗЇЗД УКП.

Секретар ЦК. Української Комуністичної Партії Довгомирецький оголошує в часописах постанову політбюро партії про скликання на 1. березня четвертого партійного зїзду партії, з таким порядком денним: 1. Історичний огляд діяльности партії. 2. Звідомлення ЦК. 3. Огляд внутрішнього й міжнародного становища. 4. Ухвалення резолюції Комінтерну. 5. Біжучі справи. Перед зїздом мають відбутися губерніяльні партійні конференції.

(Б. 11/II. 25.)

ВІДГУКИ ДНЯ.

Жертва патріотичної горячки.

(Дві сценки з життя)

— Світлі Зібрані! — Наша школа в руїні. В найстрашнішім терорі. Наші діти не мають де вчитися і не можуть учитися. По сутеринах, мокрих сутеринних місцях ся класи приватних шкіл. Треба нам конечно, зараз негайно, в сю мить будувати шкільний будинок, який би був свідоцтвом зрілости українського народу і вимовним протестом проти насилля над живим національним організмом!.. (оплески, оклики: „Слава!" „Ганьба!" і т. п.).

... — Щоби не розводитися довго над тією пекучою справою, постановім собі твердо й ні зараз, негайно, в сю мить, що не спічнемо, не заложимо рук доти, доки не двигнеться шкільний будинок. Станьмо всі як мур-р-р! Тільки тоді будучність належатиме до нас!! (Френетичні оплески).

... — Пропоную (пауза)... зараз усім приступити до субскрипції. (Тиша на салі потім голос: Нехай він перший субскрибує!) Я... (пауза)... субскрибую... (пауза)... 10 тисяч золотих!! (fortissimo і пауза: Саля спершу рідним ухам не вірить... Тиша).

... — Dixi! Я... субскррррибую де-сять ти-сяч зо-ло-тих!!

(Пауза на чотири такти, а потім нечувана одушевлення, оплески, оклики подиву і... заздрування).

... — Хто за мною?...

— Всі!!...

Субскрипція вдалася.

II.

Менші субскрибенти складали гріш до гроша. Куплено цеглу, вапно, дерево, бляху, замовлено майстрів і почалася будівля.

Вже було все, тільки ще бракувало дверей і двох вікон.

Датки не пливи. Комітет у розпуці.

Одному з комітетових пригадуються перші збори.

— Ах. Правда! Таж д-р Гатадай субскрибував 10 тисяч! Ходім до нього, нехай хоч двері купить.

Приходять... Стукають... Чекають... Стають перед лицем...

— Пане доктор! так і так, так і так — ми просимо хоча в части виповнити субскрипцію!

— Що-о-о! Субскрипцію-ю-ю?! Гм! Може бути... Так, так. — Ну так. — Але... бачите... я такий тепер хорий... Може другим разом...!

Другим разом: — Хорий.

Третім — також.

За четвертим — хорий, але вже на правду.

Лікарі в голову заходять що це може бути:

Велика горячка, на язиці прищ, а на лиці синьожовті плями.

Галактіон Чінка.

НОВИНКИ.

— **Конфіскати.** Вчорашнє (45) число „Діла" сконфісковано за кілька речень з III-ої статті про конкордат п. н. „Без полуди на очах".

— **Справлення похибки.** У 44. числі „Діла" з дня 27. лютого закралася при кінці статті „Радянщина і інтелігенція" дуже велика похибка. Ціле речення: „Українська інтелігенція все працювала з народом, а тому і не диво, що автор впадає в тон, що мовляв давно працювала вона для народу а тільки тепер з народом" — має виглядати так: „Українська інтелігенція все працювала з народом, а тому диво, що автор і т. д. Зараз же в слідуючому реченню замісць: „Українська інтелігенція була за царату не тільки чорною" — має бути: „Українська інтелігенція була за царату не тільки червоною і т. д."

— **Шикани українських організацій.** „Українська краєве Т-во опіки над інвалідами" внесло до воєв. діста невеличку зміну статуту, поширюючи його діяльність. Воєвідство без причин відмовило реєстрації тої зміни. Організація внесла рекурс до міністерства внутр. справ, а одночасно українські посли зголосили в цій справі інтерпеляцію. Що правда, міністр Ратайські відповів інтерпелянтам, що „ніякого нерівноправного трактування Т-ва з боку адміністраційних властей" не було

[illegible]

міністерство внутр. справ скасувало це воєвідське рішення й таким робом полагодило прихильно відклик Т-ва.

— **Протестування векслів шляхом почти.** З днем 13. лютого ц. р. обовязує законне розпорядження про можливість опротестувати вексль за посередництвом почти. Надавець висилає т. зв. доручаючий лист (поручаючи його) пишучи на коверті виразно (доручаючий лист" („list zleceniowy") „почтовий уряд в...": оплата такого листу коштує 20 сот. більше. Такий лист мусить прийти до почт. уряду, який має виконати доручення, щонайменше на 24 години перед платністю вексля, але не швидше як на 7 днів. Надавець листу, в якому є вексель, може жадати віддачі вексля нотареві, якщо довжник не викупить вексля в час. Не вільно висилати доручуючих листів, у яких є вексті призначені для нотаріяльного протесту, до місцевостей, у яких нема нотаря. Коли почтовий уряд передав нотареві для протесту невикуплений доручуючий лист з векслем, то нотар повертає даному почтовому урядові вже опротестований вексель або векслеву суму, виплачену довжником; почтовий уряд платить нотареві відповідну належитість з отриманої векслевої суми. Надавець листа отримує по почті опротестований вексель або векслеву суму менше нотаріяльну оплату й зворот почтових коштів. Очевидно, що така маніпуляція вимагає певної справности, точности й солідности, від функціонування почтової інституції, а досить трудно признати ці прикмети польській почті.

— **Любов і сільний квас.** Вчора у Львові дві молоді дівчини пробували в однаковий спосіб розпрощатися з нікчемним життям, яке не разується з людськими бажаннями й почуваннями. Були це служанка Катерина Т. при вул. Лелевеля 2 і кравчиня Станислава М. при вул. Кароча 6. Обі вони любили і — завелися, а на свій біль шукали ліку у сільному квасі. В обох випадках інтервеніювала ратункова станція. Зневірених до життя жінки перевезено до шпиталя і є виглядни, що вернувши з перед воріт смерти, вони шукатимуть на дальше иншої, кращої й більш доцільної заради на своє лихо.

— **Живцем похоронений?!** Львів має нову сензацію. Кілька днів тому приїхав сюди з Варшави делегат м-ства шляхів Ян Вйонцек і раптово захворів. Прикликаний лікар д-р Габель найшов недужого у непритомному стані. Спроби привернути його до життя не помогли й лікар ствердив смерть на удар серця. Міський лікар д-р Верніцкі потвердив теж, оглянув тіло і видав посмертну карту. Небіщика перевезли й поклали на катафальку у каплиці костела Бернардинів. Тут одна жінка звернула зараз увагу присутніх, що небіщик лежить з піднесеною до гори рукою. Ця жінка нахилилась над трупом і доглянула на його чолі свіжий піт, розщібнула сорочку на грудях мерця і ствердила, що й його груди були облиті потом. У костелі зчинився рух, збентежені люде зашепотіли, що слід прикликати лікарів, але вайшли слуги похоронного підприємства, випростували руку мерця, замкнули труну й похоронили Яна Вйонцка. Але згадана жінка, в якій зродилось підозріння щодо факту смерти похороненого, донесла про свої помічення поліції. Поліційне слідство виявило, що Ян Вйонцек на недовго перед смертю, чи вірніше кажучи: перед урядовим ствердженням його смерти, жалівся, що „чує все і відчуває, але не бачить". Теж саме брат похороненого і родина, до якої заїхав Я. В. (батьки його нареченої) пригадують тепер ріжні познаки його недуги, які скріплюють підозріння, що похоронено живу людину, яка попала в летаргічний сон. До ексгумації тіла мабуть не прийде з огляду на евент. страшну компромітацію усього львівського лікарського світа, і того загального обурення, яке вибухлоб, як що дійсно виявилось би, що у Львові з парадою присипують людей живцем землею.

— **„Масони і українське письменство"** відчит п. дир. д-ра Василя Щурата відбудеться дня 1. марта ц. р. о год. 5. попол. в салі „Бесіди", вул. Рутовського ч. 22. заходом Тов-а жінок з вищою освітою. Просимо о чисельну участь!

1482 2—2

НАДІСЛАНЕ.

За надіслане редакція не відповідає.

ОПОВІСТКИ.

Концерт Львівського Музичного Тов-а ім. М. Лисенка, під арт. проводом Олени Шлепаківної.

Понеділок 2. III. м. Товмач.
Вівторок 3. III. м. Станиславів.
Середа 4. III. м. Бережани.
Четвер 5. III. м. Рогатин.
Пятниця 6. III. м. Ходорів. 1490 1—5

Український театр під дир. І. Когутяка.

Гимналів (саля „Просвіти").
Субота, 28. II. „Пейсахова Ніч".
Неділя, 1. III. „Ой не ходи Грицю".
Понеділок, 2. III. „Царевич".
Вівторок, 3. III. „Гріх".
Середа, 4. III. „Пан Твардовський".
Четвер, 5. III. (Премієра) „Катя танцьорка", оперета (в перекладі І. Когутяка).
1432 1—1

Український Наддніпрянський хор Д. Котка:

У неділю 1. III. м. Городенка.
У понеділок 2 III. м. Коломия.
У вівторок 3. III. м. Коломия. 1230 28-?

Сокіл-Батько віддасть на рік 1925 в підняєм перкусію на майдані при стрийській рогатці. Услівя в Соколі, вул. Руська ч. 20 щоденно від год. 11—1. рано і від 7'30—9 вечером. Зголошень по 1-ім квітня не приймається. 1446 а) 2—2

Ширші сходини членів „Союзу Українок" у Львові відбудуться 2. III. о год. 5 поп. в салях Бесіди Рутовського 22. На порядку нарад: реферат п. М. Донцової: Положення жінки на Радянській Україні і евентуалія. О чисельну участь членів просить Головний Виділ Товариства. 1488 1-1

До відома школам і Товариствам. Подання о відчаєм площі „Сокола-Батька" для вжитку молоді, як також на фестини в неділі і свята вносити найдальше до 15. III. ц. р. на адресу: Сокіл-Батько, Львові, вул. Руська ч. 20. Звертається увагу, що пізніших зголошень не буде узгляднюватися. 1446 2—2

Тижневі реколекції для вірних в княжім храмі св. Отця Николая у Львові відбуваються в днях від 1—8 марта 1925 то є в перший тиждень св. вел. Посту. Порядок Наук кождого дня. Неділя Сиропустна дня 1. марта 1925, о год. 4. пополудні Вечірня пістна, о год. 5. поп. Наука вступна реколекційна. Супплікація, благосл. Найсв. Тайнами і „Претерпівший за нас страсти"... Від 2—7 марта, т. є в понеділок, второк, середу, четвер, пятницю і суботу. О год. 5'45 рано Служба Божа читана. О год. 6'15 вечером наука і „Претерпівший за нас страсти". О год. 6'30 вечером Акафист Страстям Христовим. О год. 7. вечером наука, „Претерпівший за нас страсти" і цілування Мощей св. Свящ. Іосафата. Слухання св. сповіди в пятницю почавши від 4. год. пополудн. суботу і неділю до полудня. Неділя 1-ша св. вел. Поста то є 8. марта 1925. О год. 6. рано Утреня велика опісля о годині 7, 8, 8'30, і 9. рано чотири читані Служби Божі. О год. 10. співана Служба Божа з виставленням Найсв. Тайн, послідня проповідь Реколекційна, загальне св. Причастя вірних, (торжественне посвячення новожертвованих церковних хоругов), обхід процесіональний з Найсв. Тайнами довкола церкви, благословення Найсв. Тайнами і закінчення Реколекцій.

свящ. *Василь Лончина* 1487.

Дрібні оголошення.

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.